Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Poliisiosasto/osastopäällikkö Risto Lammi

Hallinto- ja turvallisuusjaoston kuuleminen keskiviikkona 3.10.2018 klo 9:00

HE 123/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

VUODEN 2019 TALOUSARVIOESITYS; luku 26.10 Poliisitoimi

Toimintaympäristö ja keskeiset painopisteet

Vuoden 2019 talousarvioesityksen poliisitoimen luvussa 26.10 esitetään sekä poliisitoimen että Suojelupoliisin tulot ja menot sekä keskeisimmät toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ml. resurssit talousarviovuodelle. Lisäksi luvussa on esitetty maastapoistamisiin ja noutokuljetuksiin ehdotettavat menot ja viranomaisten yhteisen kenttäjohtojärjestelmän (KEJO) menot.

Poliisitoiminnan eri osa-alueiden tuloksellisella toiminnalla pyritään vaikuttamaan osaltaan siihen, että Suomi on edelleen yksi Euroopan turvallisimmista maista vaikka poliisitoimen toimintaympäristö on muuttunut merkittävästi. Keskeisimmät poliisin toimintaan vaikuttavat toimintaympäristömuutokset liittyvät kansainvälisen ja kotimaisen turvallisuustilanteen muuttumiseen lyhyessä ajassa, laajamittaiseen maahantuloon ja laittomaan maahantuloon liittyvään rikollisuuteen, digitalisaation ja ICT:n nopeaan kehittymiseen sekä uusiin uhkakuviin, muun muassa hybridivaikuttamiseen. Hybridivaikuttamisen keinot valtiollisen vaikuttamisen välineenä ovat lisääntyneet. Toimintaa on priorisoitava taloudellisten resurssien mahdollistamissa puitteissa ja erityisesti HARVA-alueiden palveluiden turvaaminen on yhä haastavampaa.

Poliisin turvallisuuteen liittyvien tehtävien näkyvyyttä ja palvelujen saatavuutta on lisättävä myös digitalisaatiota ja teknisiä ratkaisuja hyödyntäen. Samalla osaltaan varmistetaan, että poliisi pystyy vastaamaan kiireellisen avun tarpeeseen nykytasolla. Nykyisen turvallisuustoimintaympäristön nopeat muutokset edellyttävät kykyä varautua vaikeasti ennakoitaviin tilanteisiin. Poliisi reagoi toimintaympäristön muutoksiin ennakoimalla ja kohdistamalla toimenpiteet ja voimavarat turvallisuuden kannalta kriittisiin asioihin yhdessä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa turvallisuusriskien analysointiin, tietojohtoisuuteen ja oikeaan tilannekuvaan perustuen.

Viime vuosina sisäisen turvallisuuden resursseja on kyetty lisäämään vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta osittain vuosittaisilla budjettipäätöksillä. Toisaalta hallitusohjelman mukaiset toimintamenosäästöt ja muut tehdyt leikkauspäätökset

pienentävät poliisin toimintamenoja kumuloituvasti siten, että sisäisen turvallisuuden toimijat joutuvat etsimään koko ajan haastavassa toimintaympäristössä uusia, tehokkaampia ja tuottavampia toimintamalleja vähenevien resurssien takia.

Viimeisin esimerkki tästä on kevään kehyspäätöksessä asetettu toimintamenoja leikannut tuottavuustavoite (-0,3%), jonka tulisi kohdistua toiminnan digitalisaatioon ja tuottavuuden kehittämiseen vuodesta 2020 alkaen. Kumuloituessaan tämä merkitsisi vuonna 2029 poliisin määrärahojen leikkausta yli 20 milj. eurolla. Tämä ja muut toimintamenoihin jo aiemmin kohdistuneet säästöt ja/tai uudet velvoitteet, joilla ei vielä ole varmistettua rahoituspohjaa edellyttävät toiminnan edelleen tehostamista ja vaihtoehtoisten ratkaisujen etsimistä esimerkiksi talousarvion ulkopuolisten rahoitusmahdollisuuksien (EU) tai laajojen poikkihallinnollisten avausten kautta (erillinen digitalisaatiorahoitus).

Vuoden 2019 loppupuolella olevaan Suomen EU:n neuvoston puheenjohtajuuskauteen varaudutaan budjetoimalla poliisitoimen ja Suojelupoliisin toimintamenoihin turvallisuuden ylläpitämiseksi tarvittavat määrärahat. Osa kalustohankintoihin liittyvistä määrärahoista on budjetoitu jo kuluvalle vuodelle.

Poliisikoulutuksen aloituspaikkamäärät on suunniteltu vuodelle 2019 ja jatkovuosille (kehyskaudella) 400 aloittavan opiskelijan mukaisesti, mikä on koulutuksen järjestämisen näkökulmasta enimmäismäärä. Aloituspaikkamäärän taso olisi pystyttävä pitämään edellä mainitun suuruisena huomioiden poistumaennusteet.

Poliisin mahdollisuus varautua ennakoimattomiin muutoksiin turvallisuustilanteessa on vähäinen, eikä taloudellista liikkumatilaa käytännössä ole. Vuodesta 2020 alkaen nykypäätöksillä myönnetyt määrärahat eivät ole riittävät ydintoimintojen turvaamiseen. Poliisimiesten määrän vähetessä erityisesti kiireellisten hälytyspalvelujen saatavuus pyritään turvaamaan ja ihmisten turvallisuutta ylläpitävä toiminta priorisoidaan.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Poliisitoimen vaikuttavuustavoitteissa vuodelle 2019 painotetaan poliisin toimintavalmiuteen, yhteiskuntarauhan säilyttämiseen sekä turvapaikanhakijatilanteeseen liittyviä tehtäviä. Resurssien mahdollistamissa puitteissa painotetaan myös rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennalta estämistä ja vähentämistä sekä palvelukyvyn ja näkyvyyden turvaamista. Torjutaan sellaiset hankkeet ja rikokset, jotka voivat vaarantaa valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtakunnan sisäistä tai ulkoista turvallisuutta yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

	2017 toteutuma	2018 arvio	2019 tavoite
Rikoslakirikosten määrä, enintään	431 470	435 000	420 000
Katuturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)[1)]	95,0	100,2	98,0
Liikenneturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)[2)]	187,9	187,0	187,0
Kansalaisten luottamus poliisin toimintaan, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4[3)]	-	3,5	-
Kansalaisten kokema turvallisuuden tunne, keskiarvo, vähintään asteikolla 1—4[4)]	-	3,02	-
Terroritekojen määrä, kpl[5)]	-	-	-
Kansalaisten luottamus Suojelupoliisiin, %[5)]	89	85	85
Suojelupoliisin toiminnan onnistuminen, %[5)]	82	80	80

1) Katuturvallisuusindeksissä painotetaan poliisille ilmoitettujen ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen sekä ratti- ja liikennejuopumuksien lukumäärät ja lasketaan yhteen. Saatu summaluku suhteutetaan alueen asukaslukuun. Mitä suurempi indeksiluku, sitä parempi tilanne on verrattuna valtakunnalliseen keskiarvoon vuodelta 1999.

2) Liikenneturvallisuusindeksi on rekisteröityjen autojen ja moottoripyörien määrä jaettuna liikenteessä kuolleiden ja loukkaantuneiden painotetulla lukuarvolla.

3) Kansalaisten luottamusta poliisin toimintaan mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Missä määrin luotatte seuraavien viranomaisten toimintaan...?", 1 = erittäin vähän, 2 = melko vähän, 3 = melko paljon, 4 = erittäin paljon. Lähde: Poliisibarometri. Joka toinen vuosi tehtävä kansalaishaastattelu.

4) Kansalaisten turvallisuuden tunnetta mitataan Poliisibarometri-tutkimuksen kysymyksellä "Kuinka vakavana ongelmana pidätte rikollisuutta lähiympäristössä?", 1 = erittäin vakava, 2 = melko vakava, 3 = ei kovin vakava, 4 = ei lainkaan vakava. Lähde: Poliisibarometri.

5) Lähde: TNS Gallup

Määrärahat

	TAE 2018	LTAE I 2018 **	LTAE II 2018 ***	TAE 2019	JTS 2020	JTS 2021	JTS 2022
26.10.01. Poliisitoimen toimintamenot	726 152	9 225		746 518	739 478	737 515	735 559
26.10.02. Suojelupoliisin toimintamenot	33 341	1 536		42 279	37 328	36 770	36 712
26.10.20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot	9 168			9 168	9 168	9 168	9 168
26.10.21. KEJO-hankkeen yhteiset toimintamenot	1 000			-	-	-	-

** palkankorotusten osuus 5,7 milj. euroa
*** LTAE II 2018 on valmistelussa

Poliisi pyrkii vastaamaan turvallisuusympäristön muutoksiin ja monimutkaistuvaan tehtäväkenttäänsä seuraavin taloudellisin edellytyksin:

Poliisitoimen toimintamenoja (poliisi ja Suojelupoliisi yhteensä) ehdotetaan korotettavan 798 milj. euroon (kehyspäätös keväällä 792 milj. euroa). Vuoden 2018 varsinaiseen talousarvioon verrattuna nousua on 28 milj. euroa.

Poliisin ydintoiminnan turvaamiseen kohdistettiin kevään kehyspäätöksessä 18,044 milj. euron tasokorotus vuodelle 2019. Tällä päätöksellä halutaan varmistaa poliisin kyky ylläpitää henkilötyövuosimääränä mitattuna noin 7 200 poliisimiehen taso normaalioloissa.

Kansallisen turvallisuuden takaaminen voimakkaasti muuttuvassa toimintaympäristössä edellyttää Suojelupoliisin toimintaedellytysten varmistamista ja suorituskyvyn kehittämistä lisäämällä henkilövoimavaroja ja teknisiä valmiuksia. Talousarvioehdotuksessa vuodelle 2019 varaudutaan osoittamaan 10,0 milj. euron lisäraha siviilitiedustelulainsäädännön toimeenpanoon. Tämän lisäksi Suojelupoliisin ydintoiminnan turvaamiseksi ja toimintakyvyn säilyttämiseksi nykytasolla vahvistetaan viraston rahoitusta pysyvästi vuodesta 2019 eteenpäin 2,5 miljoonalla eurolla. Tästäkin päätettiin jo kevään kehyspäätöksen yhteydessä.

Elokuussa hallitus päätti budjettiriihessään ehdottaa lähiöpoliisitoimintaan, ennalta estäviin toimenpiteisiin sekä poliisin toiminnan kannalta haasteellisille ja harvaanasutuille alueille kohdennettavaksi lisäresursseja, yhteensä 5,8 milj. euroa vuodelle 2019.

Eduskunnan lisäys vuoden 2018 talousarvioehdotukseen

Valtiovarainvaliokunta lisäsi vuoden 2018 talousarvion käsittelyn yhteydessä poliisitoimen toimintamenoihin yhteensä 470 000 euroa, josta 250 000 euroa osoitettiin huumausaineiden katukaupan valvontaan ja ulkomaalaisvalvontaan kadonneiden henkilöiden tavoittamiseksi ja 220 000 euroa poliisilaitosten koulupoliisitoiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen kohdennettuna eri poliisilaitoksille.

Eduskunnan määrärahalisäyksen käyttö vuonna 2018 ja jatkotoimenpiteet:

Huumausaineiden katukaupan valvonnassa poliisiyksiköt ovat ylläpitäneet alueillaan kattavaa tilannekuvaa huumausaineiden välittämiseen liittyen. Tilannekuvan perusteella on kohdennettu toimenpiteitä alueille, joissa ilmenee huumausaineiden välittämiseen / käyttöön liittyviä haittoja. Valvontaiskuja on suoritettu eri poliisiyksiköiden yhteistyönä. Huumausainerikollisuuden torjunnassa on arvioitu yhteistyön toimivuutta poliisilaitosalueilla ja järjestetty alueellisia yhteistyötapaamisia huumausainetilanteeseen liittyen. Ennalta estävässä toiminnassa on kohdistettu erityistä huomiota nuoriin ja koulujen kanssa tehtävään yhteistyöhön. Huumausainerikoksista kiinni jääneiden osalta on varmistettu hoitoonohjauksen toimivuutta yhdessä sidosryhmien kanssa ja kehitetty kyvykkyyttä nettihuumekaupan alueella.

Ulkomaalaisvalvontaa on edistetty toteuttamalla maahanmuuton ministerityöryhmän 16.12.2016 hyväksymää toimenpideohjelmaa laittoman maassa oleskelun ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi. Poliisiyksiköt ovat järjestäneet tai järjestävät vielä loppuvuoden aikana sidosryhmätilaisuuksia, joiden tavoitteena on tietoisuuden lisääminen laittomaan maassa oleskeluun liittyvistä riskeistä ja yhteistyön tiivistäminen alueellisten toimijoiden välillä.

Koulupoliisitoiminnan turvaamiseksi ja kehittämiseksi poliisilaitokset ovat yhdessä strategisten kumppaneiden kanssa järjestäneet kevään ja kesän aikana alueillaan vähintään kaksi koulukeskus-/kaupunginosatapahtumaa. Tapahtumissa on huomioitu väkivaltaisen radikalisoitumisen, ekstremismin ja viharikosten torjunta sekä paneuduttu paikallisen ongelmaratkaisumallin mukaisesti huomioituihin haasteisiin, ilmiöihin ja ongelmiin erityisesti Ankkuri-yhteistyötä hyödyntäen ja kehittäen. Sosiaalista mediaa on hyödynnetty tehokkaasti ennen, jälkeen ja tapahtuman aikana.

Poliisi jatkaa toimenpiteitään huumausainerikostorjunnan, ulkomaalaisvalvonnan ja koulupoliisitoiminnan alueilla määrärahakehysten mahdollistamissa puitteissa. Vuonna 2019 poliisi toimeenpanee uuden ennalta estävän toiminnan strategian linjauksia. Toimintaa kohdennetaan erityisesti Ankkuri -toimintaan sekä suurten asutuskeskusten alueilla tehtävään ennalta estävään työhön. Huumerikostorjunnan painopisteenä on laajempien kansainvälisiäkin ulottuvuuksia omaavien ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen keskittyvä tutkinta sekä käyttörikoksiin puuttuva poliisitoiminta.